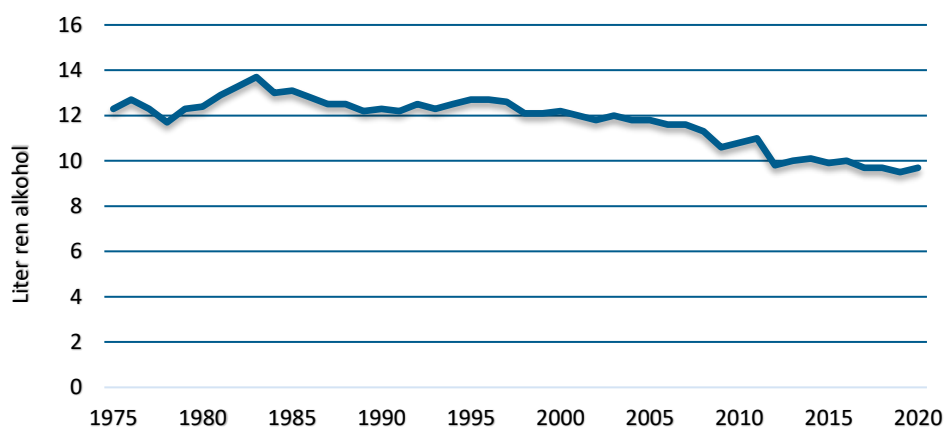

Notat om alkoholforbrug og drikkemønstre i Danmark

I Danmark har tre ud af fire personer i alderen 18-74 år et regelmæssigt forbrug af alkohol – her defineret som indtag af mindst en genstand om måneden.¹ Andelen af den voksne befolkning, der oplyser, at de har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, var i 2017 87,2%.² Måler man det gennemsnitlige årlige forbrug hos personer over 18 år, kan man se, at forbruget toppede i midten af 1980'erne, hvor hver person i gennemsnit drak omkring 13-14 liter ren alkohol pr. indbygger (jf. figur 1). Derefter har det været let aftagende frem til 2012 og siden ligget på et stabilt niveau på ca. 10 liter ren alkohol pr. indbygger/år. Dette tal er et gennemsnit for alle personer på 18 år og derover, og ikke alle indtager den samme mængde – for eksempel er gravide kvinder, syge og ældre også inkluderet i beregningen.

Figur 1. Salget af alkohol omregnet til liter ren alkohol pr. person på 18 år eller derover 1975-2020

Kilde: Danmarks statistik 2021 - Forbrug og salg af alkohol. ALKO2

Sammenlignet med andre lande i Europa lå det danske alkoholforbrug pr. voksen, målt på salg af alkohol, på niveau med gennemnittet i EU-landene i 2018. Letland og Østrig har det højeste niveau af alkoholforbrug med over 12 liter pr. voksen og Grækenland, Sverige, Italien og Malta har et relativt lavt forbrug med under 8 liter ren alkohol pr. voksen.³

¹ Christensen ASP, Zachariassen E, Behrens CL. *Danskernes alkoholvaner 2019*. København. Kræftens Bekæmpelse, 2020.

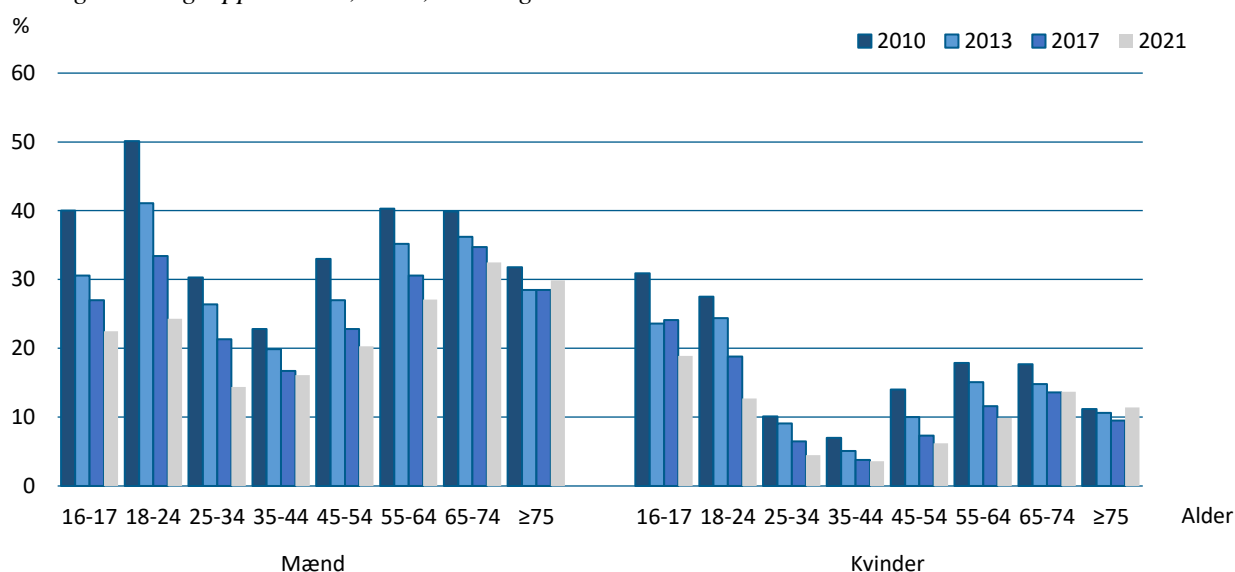
² Den Nationale Sundhedsprofil, Sundhedsstyrelsen, 2017.

³ OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Health Statistics 2020, WHO Global Information System on Alcohol and Health for Belgium, Germany, Greece, Italy, Latvia, Portugal and non-OECD countries*. [Alcohol consumption among adults | Health at a Glance: Europe 2020 : State of Health in the EU Cycle | OECD iLibrary (oecd-ilibrary.org)] 2020.

Alkoholforbrug

Af figur 2 fremgår andelen af mænd og kvinder i alderen 16 og derover, som drikker mere end 10 genstande om ugen, samt udviklingen i alkoholforbrug over tid fra 2010 til 2021. Det fremgår af figuren, at andelen, der drikker mere end 10 genstande om ugen, er faldet i alle aldersgrupper fra 2010 til 2021 bortset fra mænd og kvinder på 75 år eller derover. Det ses samtidig, at andelen der drikker mere end 10 genstande pr. uge er større blandt mænd end blandt kvinder, og andelen, der drikker mere end 10 genstande om ugen, er lavest i aldersgruppen 35-44 år blandt kvinder og lavest i aldersgruppen 25-34 år blandt mænd. Således var andelen, der i 2021 drak mere end 10 genstande på en typisk uge, 3,6% for kvinder i alderen 35-44 år og 14,4% for mænd i alderen 25-34 år.

Figur 2. Andel, der drikker mere end 10 genstande i løbet af en typisk uge blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 2010, 2013, 2017 og 2021.

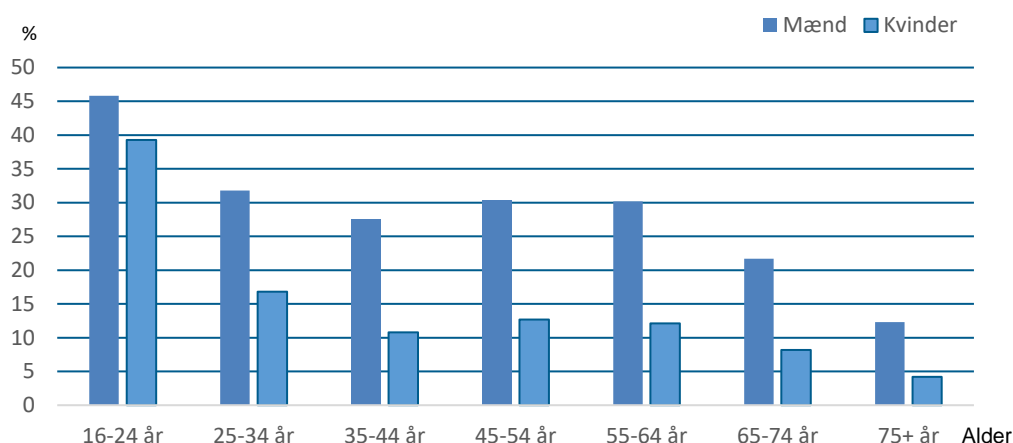
Kilde: Særtræk fra Den Nationale Sundhedsprofil 2010, 2013, 2017 og 2021.

Rusdrikning

Drickemønstret har betydning i forhold til skadevirkninger af alkohol. De skadelige virkninger af alkohol forværres ved et forbrug, hvor man indtager en stor mængde alkohol i løbet af en kortere periode, fx en aften, sammenlignet med at sprede et tilsvarende forbrug over flere dage. Et internationalt anvendt mål for drickemønstre er det såkaldt "binge drinking" som kan oversættes til rusdrikning. Rusdrikning er defineret ved, at man drikker fem eller flere genstande på samme dag.

I Den Nationale Sundhedsprofil 2021 angav 21,7% af den voksne befolkning, at de jævnligt drikker fem eller flere genstande ved samme lejlighed – og derved rusdrikker. Andelen er markant større blandt mænd (29,1%) end blandt kvinder (14,6%). Overordnet falder andelen med stigende alder for både mænd og kvinder (se figur 3), og rusdrikning er overvejende et ungdomsfænomen. Der ses et generelt fald i rusdrikning fra 2017 til 2021 (særtræk fra Den Nationale Sundhedsprofil 2021).

Figur 3. Andel, der jævnligt (hver måned) drikker fem eller flere genstande ved samme lejlighed, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 2021.

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil 2021.

Alkohol og unge

Alkohol kulturen i Danmark blandt unge er i overvejende grad en beruselseskultur, hvor der drikkes med henblik på at opnå en rus. Dette drikkemønster øger risikoen for alkohols skadelige virkninger. Børn og unges alkoholkultur er i nogen grad påvirket af deres forældres adfærd, idet unge af forældre med et stort alkoholforbrug drikker mere end unge af forældre, som har et mindre alkoholforbrug.^{4,5,6} Der er således sammenfald mellem unges og voksnes alkoholkultur. Det er ydermere vel-dokumenteret, at forældres holdninger til deres børns alkoholforbrug har afgørende betydning for, hvornår deres børn begynder at drikke, og hvor meget de drikker.⁷ Litteraturregennemgange viser, at når forældre har klare holdninger til alkoholforbrug og opsætter regler for deres børns forbrug, drikker børnene mindre end børn af forældre uden klare holdninger.^{6,8,9,10}

I Danmark er der blandt unge en kultur, hvor alkohol ofte indgår som en del af det sociale samvær. Unge i Danmark drikker oftest i fællesskab med andre. Alkohol kan have betydning for de relationer, der dannes mellem unge ved, at man både opbygger og bekræfter venskabsrelationer, når man drikker sammen. Hvis alkohol får en central plads i vennegruppen, så kan den blive en nødvendig aktivitet for sammenholdet i gruppen.⁷ Typisk forbinder de unge ikke alkohol med noget skadeligt – tværtimod.¹¹

⁴ Bendtsen P, Damsgaard MT, Tolstrup JS, Ersbøll AK, Holstein BE. Adolescent alcohol use reflects community-level alcohol consumption irrespective of parental drinking. *J Adolesc Health*. 2013, 53:368-73.

⁵ Hingson R, White A. New research findings since the 2007 Surgeon General's call to action to prevent and reduce underage drinking: A review. *J Stud Alcohol Drugs*. 2014, 75(1):158-69.

⁶ Sundhedsstyrelsen. *Den Europæiske Rusmiddelundersøgelse (ESPAD) 2019. Rusmiddeladfærd blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark og udviklingen siden 1995*. Sundhedsstyrelsen, 2019.

⁷ Tolstrup J, Demant J, Grønbæk M, Møller SP, Pedersen MU, Pisinger V. *Unge alkoholkultur – et bidrag til debatten*. København. Vidensråd for Forebyggelse, 2019.

⁸ Christensen AS, Behrens CL, Schiøth C, Jensen MP. *Forældres betydning for deres børns alkoholforbrug – en systematisk litteraturregennemgang*. København. Kræftens Bekæmpelse, 2016.

⁹ Ryan SM, Jorm AF, Lubman DI. Parenting factors associated with reduced adolescent alcohol use: a systematic review of longitudinal studies. *Aust N Z J Psychiatry*. 2010, 44:774-83.

¹⁰ Østergaard J, Järvinen M, Andreasen AG. A Matter of Rules? A Longitudinal Study of Parents' Influence on Young People's Drinking Trajectories. *Eur Addict Res*. 2018, 24:206-215.

¹¹ ESPAD Group. *ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Luxembourg. EMCDDA Joint Publications, Publications Office of the European Union, 2020.

De unge drikker mindre i dag, end de gjorde for 20 år siden, og de begynder at drikke senere end tidligere generationer af unge. Det gælder både børn i udskolingen, unge, der er i gang med en ungdomsuddannelse og unge i alderen 16-24 år.⁷ Dog viste Den Europæiske Rusmiddelundersøgelse (ESPAD) 2019, at de unges forbrug er svagt stigende.⁶ Unge i Danmark drikker oftere end unge i mange af de andre europæiske lande, og Danmark har sammenlignet med resten af Europa stadig den højeste andel af 15-16-årige, der har erfaringer med at være fulde målt ved rusdrikning samt højest gennemsnitlige indtag af alkohol ved samme lejlighed.¹¹ Nedenfor er enkelte nøgletal fremhævet for aldersgrupperne 11-16 årige og 16-24 årige.

Alkoholforbrug blandt de 11-16 årige

Der er sket et stort fald i andelen af 11-årige, der har prøvet at drikke alkohol. I 1998 havde 74% af de 11-årige drenge og 58% af de 11-årige piger prøvet at drikke alkohol, mens tallet i 2018 var henholdsvis 20% blandt drenge og 7% blandt piger.¹² En rapport fra 2020 viste, at omkring 82% af de 15-årige i Danmark har prøvet at drikke alkohol. Hertil viste rapporten, at henholdsvis 62% af 15-årige drenge og 65 % af 15-årige piger har drukket alkohol inden for den seneste måned.¹³ I ESPAD 2019-undersøgelsen fandt man, at 92,2% af elever i 9. klasse har angivet nogensinde at have drukket alkohol, og at 74,3% har drukket alkohol inden for de sidste 30 dage.⁶ Til sammenligning har 37 % af de europæiske 15-16-årige drukket alkohol inden for den seneste måned.

Rusdrikning hos de 11-16 årige

ESPAD 2019-undersøgelsen viser, at rusdrikning – dvs. indtag af mere end 4 genstande ved samme lejlighed - er udbredt blandt elever i 9. klasse, hvor 59% af både drenge og piger inden for den sidste måned har rapporteret at have rusdrukket. Det er det højeste niveau blandt børn og unge i Europa. Tallet understøttes af, at danske drenge og piger også er dem, som drak mest alkohol ved seneste lejlighed, hvor der blev indtaget alkohol. Her angiver de danske 9. klasses elever at have drukket 8,8 genstande, mens Norge er på andenpladsen med 6,7 genstande (ESPAD).¹¹

Alkoholforbrug blandt de 16-24 årige

Tendensen til et faldende alkoholforbrug blandt de 16-24-årige i Danmark ses ligeledes i den Nationale Sundhedsprofil fra 2021. Blandt de 16-24 årige er forbruget af alkohol faldet i perioden 2010-2021, sådan som det fremgår af figur 2. Blandt 16-17 årige er andelen, der drikker mere end 10 genstande på en typisk uge, faldet fra 40% i 2010 til 22,5% i 2021 for drenge, mens det faldt fra 50% til 24,3% for de 18-24 årige mænd. For piger i aldersgruppen 16-17 år faldt det fra 31% i 2010 til 18,9% i 2021. Blandt de 18-24 årige kvinder faldt det fra 28% til 12,8%.

Rusdrikning hos de 16-24 årige

Rusdrikning er meget udbredt blandt de 16-24 årige. Således var der i 2021 42,6%, som jævnligt drak mere end fem genstande ved samme lejlighed. Der er en relativ større andel af mænd, der rusdrikker, sammenlignet med kvinder. 45,8% af mænd i aldersgruppen 16-24 år rusdrikker, mens 39,3% af kvinder i denne aldersgruppe rusdrikker jf. figur 3.

¹² Rasmussen M, et al. *Skolebørnsundersøgelsen 2018*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, 2019.

¹³ Inchley J, et al. *Spotlight on adolescent health and well-being: Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School aged children (HBSC) survey in Europe and Canada. International Report. Volume 2. Key Data*. Copenhagen. WHO Regional Office for Europe, World Health Organization, 2020.